

Nikola Šubić

Turistički novinar, Dubrovnik

GRADSKA KAVANA U DUBROVNIKU

UDK/UDC: 640.41

JEL klasifikacija/JEL classification: L83

Poseban prilog/Separate supplement

Primljeno/Received: 30. ožujka 2001./March 30, 2001

Prihvaćeno za tisak/Accepted for publishing: 27 rujna 2001./September 27, 2001

Sažetak

Tri kavane otvorene tijekom 19. stoljeća su odigrale vrlo značajnu ulogu u društvenom i svekolikom životu starog Dubrovnika. Među njima, posebno mjesto pripada Općinskoj odnosno Gradskoj kavani. U radu govorimo o njenoj bogatoj povijesti do današnjih dana, o pojedinim ljudima koji su svojim znanjem, radom i ljubavlju održali i proslavili ovaj objekt, pišemo o tome što je ova kavana uistinu značila za grad Dubrovnik, a naročito za razvitak ugostiteljske struke. Biti u Dubrovniku, a ne posjetiti Gradsku kavanu značilo je da u ovom gradu nisi ni bio. Stoga se Dubrovnik s pravom ponosio (i ponosi) svojom Gradskom kavanom.

Ključne riječi: turizam, ugostiteljstvo, kavana

UVOD

Još u vrijeme Dubrovačke Republike u Dubrovniku su postojali ugostiteljski objekti - kavane, gostionice, konačišta, u koje je zalazio uglavnom domaći svijet, dakle, Dubrovčani. Koncem 18. i početkom 19. stoljeća, na Pločama se nalazila popularna gostionica, čiji je vlasnik bio Talijan, u kojoj su se sastajali ondašnji "besposleni" gospari, da bi popili kavu ili kupicu razolina, kartali se i razgovarali o svemu i svačemu. Stoga se u to vrijeme smatralo da u kavane i gostionice zalaze uglavnom dangube, odnosno ljudi bez posla i obveza, jer ozbiljni su ljudi imali svakodnevno i "drugih posala". U to doba u Dubrovniku je egzistiralo i nekoliko objekata zvanih krčme odnosno stranji, u kojima su se "uz vino, prodavali kruh i jaja a varilo se (kuhalo) meso".

Ovom prigodom valja istaknuti tri kavane otvorene tijekom 19. stoljeća koje su odigrale vrlo značajnu ulogu u društvenom i svekolikom životu starog Dubrovnika. Riječ je o "Caffe Svizzero", Birimišinoj i Općinskoj kavani.

Upravo uoči dolaska Francuza, točnije francuske okupacije (1806.), u Dubrovniku je bila otvorena jedna bolja i modernija kavana od dotadašnjih - smještena u prizemlju kuće plemićke obitelji Gozze (Gučetić) kod Katedrale.

Bila je to "Caffe Grande", koju su Dubrovčani nazivali "Caffe Svizzero" ili "Kava u Zvicera", po njezinom vlasniku Leonardu Zisleru, koji je bio rodom iz Steinsberga, u švicarskom kantonu Graubünden. U početku su ovu kavanu posjećivali ugledniji i bogatiji Dubrovčani, dakle, vlastela, te poneki članovi bratstava Antunina i Lazarina. Međutim, ubrzo su ovmu počeli zalaziti i obični ljudi iz dubrovačkog puka. Te goste se moglo vidjeti kako sjedeći za stolovima "srču" crnu kavu, puše lulu i "šmrču" burmut. Sredinom 19. stoljeća kavanu je vodio Josip Zisler, Leonardov sin, čija je žena bila Dubrovkinja Marija Richitelli. Godine 1858. nakon njegove smrti, Marija se ponovno udala za Pera Balarina iz Brgata koji je nastavio voditi kavanu nazvavši je novim imenom "Caffe all'Imperatore d'Austria". Poslije Balarinove smrti 1880. kavanu je nastavio voditi Ivo Vidak (Škavelja). Vidakovo poslovanje bilo je neuspješno, te ju je on brzo morao zatvoriti "zbog mršavijeh posala". Nakon Vidaka, kavanom je mnogo godina, sve do početka trećeg decenija 20. stoljeća, rukovodio Vido Lučić. Valja napisati da je Lučićeva ponuda u ovoj kavani, jednostavno rečeno, privlačila brojne goste, koji su se tu sastajali radi druženja i razgovora, te da bi uz kavu, kupicu i fjelicu kako bi rekli Dubrovčani, ali i uz čibuk i tabakjeru potratili slobodno vrijeme. Od proljeća do jeseni, ispred kavane, na otvorenom, postavili bi se stolovi sa željeznim stolicama, a cijeli je prostor bio okružen nizom "poredanih bačava s usađenim oleanderima", što je, cijelom tom prostoru ispred Katedrale i Dvora davalo ugođaj ljepote i simpatičnosti.

Birimišina kavana na Brsaljama (Pile) otvorena je 1836. godine. Vlasnik je bio Nikola Birimiša. Budući da se nalazila na zgodnu mjestu, bila je najomiljenije okupljalište Dubrovčana i turista, naročito tijekom ljetnih mjeseci. Kasnije je ta kavana nazvana DUBRAVKA i pod tim imenom posluje i danas.

IZ PROŠLOSTI GRADSKA KAVANE

Općinska kavana je počela radom u osmom desetljeću 19. stoljeća u dijelu prizemlja neorenesansne zgrade općinske uprave, izgrađene 1867. godine. Od početka poslovanja pa sve do 20. svibnja 1930., kada je zatvorena radi početka radova na novoj gradskoj kavani, djelovala je u prostoru sadašnjeg gornjeg dijela kavane, dakle, prema crkvi sv. Vlaha, dok se u prostoru prema portu (stara gradska luka) nalazila vojna pekara. Inače, u tim prostorima je prije više od tisuću godina bilo najstarije dubrovačko brodogradilište. Općinsku kavanu je dubrovačka općinska uprava na temelju javne dražbe davala u višegodišnji ugovorni zakup. Jedan od prvih zakupoprimalaca bio je Luka Petrović, koji je u jednom oglasu objavljenom 1886. godine davao na znanje svim zainteresiranima da će od početka svibnja te godine "imati u njegovoj kavani pod Općinom izvrsnijeh

sorbeta (sladoleda) svake vrsti zgotovljenih na vještački i najfiniji način), a isto tako će se u kavani po želji moći naručiti "slatkiša i ostalih poslastica i hladnijih pića za vjenčanje, krštenje i drugih gozba uz jeftinu cijenu". Moglo bi se napisati da su specijaliteti kavane bili upravo sladoledi.

Gostioničar, kasnije hotelijer, Robert (Roberto) Odak bio je izuzetno poduzetna osoba. Došavši iz Knina u Dubrovnik u dobi od 29 godina sa samo 100 forinti u džepu, radeći naporno i vjerujući u sebe i vlastite poslovne i ine mogućnosti i sposobnosti, a usput stječući povjerenje imućnih ljudi koji su mu posuđivali novac za njegove poslovne poteze i potrebe, postao je vrlo uspješan i cijenjen u struci i kao čovjek. Već 1893. godine Robert Odak otvara gostionicu "Lacroma" (Lokrum) u ulici Od Mula, a godinu dana kasnije, 1894., "Hotel de la Ville" na Gundulićevoj poljani (današnji hotel "Dubravka"). Početkom 1900. Odak uzima u zakup Općinsku kavanu, a početkom 1910. taj zakup - najam produžuje na daljnjih deset godina, do 20. svibnja 1920. Na temelju pogodbe s Općinom, trebao je plaćati godišnju najamninu u iznosu od 4.801 krunu. U ožujku 1910. godine ovaj vrsni poduzetnik u Općinsku kavanu uvodi telefon. Bio je to prvi javni telefon u nekoj ustanovi u Dubrovniku, koji je stavljen "općinstvu na raspolaganje". Godine 1912. i na otoku Korčuli otvara "Hotel de la Ville", a 10. srpnja 1913. otvoren je na Pločama novi objekt "Hotel Odak", današnji "Excelsior", naravno vlasništvo Roberta Odaka.

Godine 1920., 20. svibnja, prema postojećem primopredajnom spisku (popisu) inventara, kada je Roberto (kako su ga Dubrovčani zvali) prodao inventar kavane novom zakupcu, a dotadašnjem poslovodi Općinske kavane Gildu Novakoviću koji je u njoj bio zaposlen još od 1900. godine, u kavani se tada, između ostalog, nalazilo 100 stolica "od salona", 7 kanapa od pliša, 42 tavalina od mramora, 6 gvozdених pikatabara i porta ombrela. Zatim se u inventaru spominju kogune za kavu, kogumini, gelatiere, tetiere, čokolatiere, cukariere, gvantiere, stekiere (ovo mi je ispričao Gildov sin, pokojni Ivo Novaković).

Raniji jutarnji posjetitelji Općinske kavane bili su uglavnom trgovci i činovnici koji su dolazili popiti svoju uobičajenu tursku ili bijelu kavu sa skorupom, čaj ili neki drugi napitak. Kasnije, tijekom jutra sve do podne u kavani su sjedili stariji gospari koji su imali svoja vlastita mjesta, u blizini velikog desnog lastruna. Mjesta su u toku jutra za njih uvijek bila rezervirana, pa ako bi koji stranac, ne znajući za to, sjeo na njihovo mjesto, kamarijeri (konobari) bi ga odmah zamolili da se premijesti za neki drugi stol. Ovi stari (i stalni) jutarnji gosti su tako u ugodnoj i opuštenoj atmosferi pretresali situaciju u svijetu i lokalne dogodovštine uz čitanje domaćih i europskih novina i časopisa. Treba znati da je Općinska kavana u to vrijeme bila pretplaćena na sve domaće novine, te nekoliko poznatijih francuskih, engleskih, njemačkih i talijanskih novina i časopisa. Sve je to bila obveza iz zakupa, dakle, ugovora, koji je ondašnja Općina sklapala sa zakupcima kavane.

Primjerice, u Pogodbi od 18. svibnja 1920., između ostalog, piše i ovo: "Najmoprimac je dužan urediti kafanu ukusno po želji i na potpuno

zadovoljstvo općinskog Upraviteljstva, kako se dolikuje jednoj kafani prvog reda, te da će je opskrbiti novim i ukusnim pokuštvom i dobrom rasvjetom te da će držati uvijek dobra i fina pića i dobre kafe bez surogata, te da će imati uvijek valjane i uljudne poslužnike pristojno odjevene i da će držati zahode, kuhinju i sve unajmljene lokale posve čiste. Pomanjkanjem izvršenja i jedne od preuzetih obaveza, općinsko će Upraviteljstvo biti vlasno otkazati ODMAH najamnu pogodbu bez obzira na rok ustanovljen za trajanje najma”.

U poslijepodnevnim, a naročito u večernjim satima, veći dio kavane pretvarao se u igračnicu, osobito po završetku I. svjetskog rata, kada se osim biljara, šaha i domina, igralo često na karata u ložama koje su se nalazile na lijevoj strani kavane ispod volata. Godinama je u ovom prostoru svirala muzička kapela sastavljena od dubrovačkih glazbenika. Obično su svirali od 17 do 22 sata. Posebno su bili popularni njihovi promenađni koncerti tijekom kasnog proljeća i ljeta na taraci kavane naspram crkve sv. Vlaha s melodijama iz opereta Straussa, Lechara i Offenbacha. Već smo spomenuli da su sladoledi Općinske kavane bili vrlo kvalitetni i traženi. Riječ je o sladoledu posebne arome i fragrance čiju je ričetu (recept) Odak čuvao kao izuzetnu poslovnu tajnu. Tada su Dubrovčani, a naročito Dubrovkinje i djeca, znali govoriti: Idemo u Kafu Komunalu na djelat od mjednula.

Osim odličnog sladoleda, Općinska kavana je imala još jednu zanimljivost, a to je bilo čuvanje i održavanje čibuka gostiju. Naime, na jednom od stupova u prostoriji kavane, na posebnom stalku bili su obješeni dugi čibuci sa urezanim inicijalima vlasnika. Za čibuke je bio obično zadužen "piccolo", koji bi, čim bi gost sjeo za stol, odmah dotrčao donoseći njegov čibuk. Ovaj običaj se zadržao skoro do 1915. godine.

Postoji i zanimljiva priča, neki kažu anegdota, vezana uz staru Općinsku kavanu i Roberta Odaka. Jedne jake zime oko 1910. godine nekoliko stalnih gostiju uporno je tražilo i nagovaralo Odaka da uvede u kavanu grijanje. On je napokon odlučio udovoljiti njihovim traženjima i dao je sagraditi lijepu keramičku peć. Međutim, nedugo nakon što je peć počela funkcionirati, skoro svi gosti su počeli negodovati i otvoreno protestirati kod vlasnika da su se izlazeći ugrijani iz kavane vani, na studeni zrak, prehladili. Roberto je jedno vrijeme podnosio, i to vrlo strpljivo, svakodnevne proteste, da bi jedne večeri, sit svega, pred punom kavanom održao kratak govor, u kojemu je obavijestio svoje cijenjene goste, da je odlučio srušiti peći. Tijekom noći je to i učinio, tako da je sutradan Općinska kavana osvanula bez peći, budući da se gosti, kratko rečeno, na nju nisu mogli priviknuti. Još dugo nakon toga u Dubrovniku se govorilo o tom događaju, najprije gradnji, a zatim rušenju keramičke peći.

Kada je nakon obnove i uređenja ponovno otvorena 1934. godine, Gradska kavana je u to doba bila jedna od najmodernijih i najelitnijih ugostiteljskih objekata u ondašnjoj Europi. O svjetskom duhu iz tog dubrovačkog vremena, a onda naravno i iz vremena Gradske kavane, govori i svjedoči na svoj način crni vratar koji se nalazio na ulazu u ovaj

popularni i luksuzni objekt. Ondašnji lokalni list je pisao: "To je jedna suvremena, moderna i ukusna tekovina našeg Grada, čije je ime davno nju tražilo". Zatim "Conte Ivo (veliki dubrovački književnik Ivo Vojnović, op. N.Š.) bi da je živ rekao: Ajme meni, tako je ovo manjifiko".

Kulturno - informativni list "Dubrava" u broju 5. od 9. ožujka 1934. godine, donosi zanimljiv tekst "Jedan sat u Gradskoj kafani" kojeg prenosimo u cjelosti.

JEDAN SAT U GRADSKOJ KAFANI

Ruke simpatičnog mladog crnca otvaraju vrata luksuznog automobila. Ulazi jedan povisok čovjek. To vam je gospodar Kiko. Svak ga pozna. Izašao je sa jednom damom u krznu, svojom madamme Katy. Ova je kafana za mnoge radost, jer Vas čeka topla i svijetla, dajući Vam razonodu i lijepu promjenu. Dolje vidite maestra Vontickog. Dirigira neku poznatu ariju. Cijelim svojim žarom, skladnim i temperamentnim muziciranjem, ljupkom fizionomijom, dovoljno elastičan maše svojim dirigentskim štapićem. Sve mu ide za rukom. Pod njegovom rukom sve ispada tipično reprezentativno.

U gornjem dijelu kafane sjedi ih nekolicina. Svi čitaju ili igraju. Konobari su u poslu. U donjem dijelu, pri velikim staklima, gdje je onako moderno garnirana slika cjelokupnog jednog folklor, stisnuo se je jedan mladi par. Ona griska zemljičku sa maslacem, a on je ushićen gleda. A tamo u daljini vide se siluete Sherezade, Excelsiora, Viktorije, te Belvedera. čitav mozaik.

Pod taracom kafane lupa motor. Još jače se čuje lupa glibodera. Uz to kroz kafanu zastruje novi val Straussovih akorada. Za mnogim stolovima prati se to tihom kretnjom usana. Svak tu ariju pozna. Kasirica sa svojom ljupkom kapićem piše i nabada bonove. A tek su 5 sati. Dolazi po malo i mrak. Pijucka se i puši. Počinje po malo da se uvlači živa konverzacija, nonšalantnost, nepodvučenost dosjetke. Osobito ovo, kod onog lijevog ugla, gdje je uvijek živo.

G. Iveković tračkara okolo, hvata svaki trenutak da zadovolji posjetitelje. Hans, najpopularniji dubrovački konobar, svojim brzim koracima hvata i smije se. Inkarnacija veselosti i kretnje.

Pauza je. Hoću da izađem. Ne daju mi ni da obučem kaput. Upravo gosparski žele da vas isprate, a ne samo prime. Gospar Kiko još stoji naslonjen kraj one pregrade, što dijeli kafanu od pomoćnih prostorija. Madamme Katy se smije. Mali crnac figurira svojim odijelom, te otvara i zatvara vrata. Ulazi se i izlazi. Sijalice u većem broju oživljuju. Poslije pauze čujem Zajčeva "Zrinskog", najefektnije akorde hrvatskog muzičkog stvaranja. Izlazim. Crnac mi otvara vrata. Vrata se nijesu za mnom zatvorila, jer su odmah za drugim ostala otvorena. Neka! - samo sa srećom!

SJEĆANJA NA GRADSKU KAVANU

Gospar Vinko Krampus, danas umirovljenik, ali i dugogodišnji upravitelj Gradske kavane (od 1958. pa sve do umirovljenja bio je prvi čovjek ovog uglednog objekta. Osim što je 9 godina proveo kao upravitelj poznatog "Ribljeg restorana"), veliki znalac i zaljubljenik u dubrovačko ugostiteljstvo i turizam, predstavlja nezaobilaznu osobu za razgovor kada se govori i piše o Gradskoj kavani. Počeo je raditi u Gradskoj kavani kao konobar, zatim je postao mlađi, a onda i stariji šef sale, pa upravitelj i na kraju savjetnik. Inače, Vinko potječe iz stare lapadske obitelji, a njegov otac je bio priznati ovdašnji ugostitelj - imao je gostionicu i pansion s dvadesetak kreveta. Tako je Vinko Krampus od malih nogu živio s ugostiteljskim poslom i, na kraju mu posvetio cijeli život. Drukčije i nije moglo biti. Ističe: "Biti u Dubrovniku, a ne posjetiti Gradsku kavanu značilo je da u ovom gradu nisi ni bio. U moje vrijeme, Gradska kavana je radila i kao restoran, dnevno smo izdavali više od 400 objeda i večera, ljudi su dolazili od ranog jutra, pa do kasnih večernjih sati, a svakog smo gosta uslužili na primjeren način, kako to i priliči ovom objektu i gradu Dubrovniku. U to vrijeme se je dubrovački turizam počeo ozbiljnije razvijati, a u organizaciji Putničke agencije ATLAS u Dubrovnik su počeli stizati brojni, luksuzni putnički brodovi, čiji su putnici bili naši redoviti gosti na ručku i poslijepodnevnom čaju, tako da smo već u vrijeme Uskrsa započeli raditi za nas velike poslove, što se nastavljalo sve do jeseni. Treba znati da su već 1953./54. u Dubrovnik počeli dolaziti prekooceanski putnički brodovi koji bi se sidrili ispred Grada. Inače, valja istaknuti da je Kiko Marinović, povratnik iz Amerike htio urediti točnije preurediti cijeli prostor u kavanski, te je 1933. sklopio s Općinom ugovor o adaptaciji Gradske kavane, ali i ugovor o zakupu toga objekta na 50 godina. Nakon uređenja (kavana je bila otvorena za javnost 2. veljače 1934.) objekt je bio vrlo luksuzan. Na donjem dijelu terase bila su dva bazena s vodoskocima. Stolovi su bili postavljeni uokolo, na svakome je gorjela svjetiljka, što je bilo vrlo lijepo i atraktivno. Sve je to ostavljalo dubok dojam. U kavanu se nije moglo ući bez kravate, a vrata je otvarao crni lakej, Riza. Gornji prostor kavane zvao se "spielzimmer" - sala za igre. Za ono vrijeme, bio je to objekt vrhunske kategorije i usluge i Dubrovnik se s pravom ponosio svojom Gradskom kavanom".

Uz spomenutog Kika Marinovića, suvlasnik Gradske kavane bila je Marica Šapro, supruga dr. Pera Šapra i nepuča Roberta Odaka. Tako je bilo sve do II. svjetskog rata, a prvih poratnih godina kavana je postala "menza" za službenike. Kada je konačno ponovo privedena svrsi, počelo se iznova - skromno i bez sredstava, bez robe, bez ičega. Kasnije je sve došlo na svoje mjesto i Gradska kavana je opet igrala važnu ulogu u životu Dubrovnika, naročito početkom šezdesetih, kada i počinje turistički razvoj ove regije. Osim turista i domaće čeljadi, tijekom Dubrovačkih ljetnih igara (srpanj i kolovoz), kavanu su posjećivali i glumci i redatelji, i svi oni koji su na bilo koji način vezani uz Festival. Tako je bilo sve do početka Domovinskog rata.

Filip Kulišić bio je upravitelj Gradske kavane od 1986. do početka Domovinskog rata 1991. i ponovno obnaša tu funkciju od proljeća 2000.-te godine. Zanimljiva su njegova zapažanja: "Gradska kavana je uvijek bila nešto posebno, kada se govori o kavanskim poslovima odnosno o tzv. sitnom ugostiteljstvu. Njeni zaposlenici su uvijek bili birani, obrazovani znalci ugostiteljske struke. Ona je bila i ostala pravo mjesto znanja i volje, inteligencije i rada, kao i ljubavi za ovaj izuzetno težak i zahtjevan, i na žalost, često i podcjenjivan posao. Biti zaposlenik ovog objekta uvijek je, pa i danas, imalo posebnu, drugačiju, prepoznatljivu dimenziju. Istina, ratna razaranja su učinila svoje i na samom objektu (rupe u stropu – krovu kavane, rupe u zidovima, razbijena su sva stakla i izlozi, sve je bilo slomljeno, ali i na ljudima, koji svoju egzistenciju ostvaruju u ovom objektu (kako u samoj njihovoj psihi, tako i u neredovitom isplaćivanju zaradenoga, čemu je sada, srećom, došao kraj). Predstoji sanacija donjeg dijela kavane, obnova dijela inventara, dok ukupnu ponudu, treba podići na višu razinu (ona mora biti i bogatija, i raznovrsnija). Naročito se to odnosi na svečane prijame svih vrsta koji se sve više i češće "događaju" upravo u ovom objektu. Sve to valja još više približiti gostu, njegovim navikama, zahtjevima i potrebama. Na tome se vrlo ozbiljno i profesionalno radi i napredak je vidljiv. Tako valja i nastaviti".

ZAKLJUČAK

Svaki grad s tradicijom i "koji drži do sebe" ima kavanu, koja predstavlja mjesto okupljanja domaćeg puka, koja predstavlja kvalitetan segment gradskog života i življenja, i koja u ovom poslu nešto znači. Tako i Dubrovnik ima svoju Gradsku kavanu, čije je značenje i veće, budući da je riječ o malom gradu. Stoga je Gradska kavana bila i ostala (naročito u prošlosti) mjesto koje je vrlo kvalitetno objedinjavalo i ujedinjavalo svekolik život male sredine kakva je ova, dubrovačka. To je bilo mjesto sastanaka i dogovora, susreta uz jutarnju kavu, čitanja novina i gradskih čakula, večernjih sjedeljki, proslava, zabava i veljuna (maškaranih priredaba), mjesne razbibrige i saznavanja novih vijesti i događaja. Dakle, riječ je o nezaobilaznom sadržaju u životu Dubrovnika. Upravo je najviše Gradska kavana svemu tome davala svoj pečat i dušu jučer i danas. Tako će biti, sigurni smo, i sutra. Dubrovačka Gradska kavana je bila i ostala simbol Grada, jednako važna kao i on sam i njegova povijest, kultura i turizam. Ponekad i više od toga.

LITERATURA

- Perić I.: Razvitak turizma u Dubrovniku i okolici od pojave parobrodarstva do 1941. godine, 1983.
- Bersa J.: Dubrovačke slike i prilike, 1941.
- Dubrovački horizonti: Iz sjećanja na staru Općinsku kafanu, br. 27., 1987.
- Vijesti TZG Dubrovnika: Doajeni dubrovačkog turizma - Vinko Krampus, br. 5., rujan 1993.
- Dubrovački vjesnik: Dubrovčani 20. stoljeća - Vinko Krampus, br. 2518 od 30. travnja 1999.

Nikola Šubić

Tourist journalist, Dubrovnik

CITY COFFEE HOUSE IN DUBROVNIK

Summary

Three coffee houses opened during the 19th century played a very important role in the social life of the old Dubrovnik. A very special place among them belongs to the County or City Coffee House. This paper discusses its rich history until today, and some people who made this object famous by putting all their knowledge, work and love in it. This paper also reminds us what this coffee house really meant for the City of Dubrovnik, and especially for the development of the catering industry. Being in Dubrovnik without visiting Coffee House - Gradska kavana is like not visiting the city at all. This is why Dubrovnik has always been proud with its Coffee House - Gradska kavana.

Key words: *tourism, catering, coffee house*

JEL classification: *L83*